

Protecția specială a minorului

Special protection of minors

cons. jur. drd. **Lorena Alexandra AVRAM***

Universitatea de Vest din Timișoara

Facultatea de Drept

Abstract

The article analyzes the system of special measures for the protection of minors regulated by Law no. 272/2004, republished. In this matter, the rule is that priority is given to parental authority over any other forms of protection of minors, the above-mentioned law regulating as special protection measures the placement in foster care, the establishment of emergency placement in foster care and, where appropriate, specialized supervision. The regulations on the subject of special protection of minors are subordinated with priority to the principle of the best interests of the child, which is circumscribed by the child's right to normal physical and moral development, to socio-affective balance and to family life, this principle being imposed including in relation to the rights and obligations of the child's parents, other legal representatives, as well as any persons to whom the child has been legally placed, this principle having to prevail in all proceedings and decisions concerning children.

Key-words: placement; specialized supervision; best interests of the child; parental authority; parental rights.

Rezumat

Articolul analizează sistemul măsurilor de protecție specială a minorului reglementat de Legea nr. 272/2004, republicată. În această materie, regula este că se conferă prioritate autorității părintești față de orice alte forme de ocrotire a minorului, legea mai sus menționată reglementând ca măsuri speciale de protecție darea în plasament, instituirea plasamentului în regim de urgență și, după caz, supravegherea specializată. Reglementările în materia protecției speciale a minorului se subordonează cu prioritate principiului interesului superior al copilului care se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socioafectiv și la viața de familie, acest principiu fiind impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal, acesta trebuind să prevaleze în toate demersurile și deciziile care privesc copii.

* lorena.avram92@e-uvv.ro.

Cuvinte-cheie: plasament; supraveghere specializată; interesul superior al copilului; autoritatea părintească; drepturi părintești.

1. Noțiune și reglementare. Ocrotirea persoanei fizice prin mijloace de drept civil este reglementată în Titlul III, *Ocrotirea persoanei fizice*, poziționat în Cartea I, *Despre persoane*, din Codul civil¹, această instituție reprezentând „de-a lungul timpului o constantă a dreptului, cu toate diferențele specifice determinate de evoluția istorică de la un spațiu geografic la altul”², măsurile specifice de drept civil utilizate în acest scop fiind „unul dintre elementele esențiale aflate în mod constant în atenția legiuitorului român. Adaptarea dispozițiilor legale din domeniul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dar în special cele ale persoanelor care fac parte din categorii considerate a fi vulnerabile presupune operarea unor modificări frecvente în legislație, pentru a proteja în mod corespunzător persoanele ce nu-și pot apăra singure interesele”³.

Art. 104 alin. (1) și (3) C. civ. reglementează la nivel de principiu că orice măsură de ocrotire a persoanei fizice „se stabilește numai în interesul acesteia”, ele trebuind să asigure „respectarea demnității, a drepturilor și libertăților acestuia, a voinței, nevoilor și preferințelor lui, precum și salvagardarea autonomiei sale”. De asemenea, conform dispozițiilor art. 105 C. civ., „sunt supuși unor măsuri speciale de ocrotire minorii și cei care, deși capabili, din cauza bătrâneții, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege, nu pot să își administreze bunurile și nici să își apere interesele în condiții corespunzătoare”.

În acest context, așa cum s-a subliniat în doctrină⁴, „orice persoană trebuie să fie liberă să acționeze în vederea dezvoltării personalității sale, statul, în virtutea caracterului său social, având obligația de a reglementa un cadru normativ care să asigure respectarea individului, deplina exprimare a personalității cetățenilor, a drepturilor și libertăților lor, a șanselor egale, având ca rezultat respectarea demnității umane”.

Dispozițiile art. 30 C. civ., reglementând egalitatea în fața legii civile, dispun: „Rasa, culoarea, naționalitatea, originea etnică, limba, religia, vârsta, sexul sau orientarea sexuală, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală, la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au nicio influență asupra capacității civile”. Cu toate acestea, așa cum s-a susținut în literatura de specialitate⁵, deși în baza acestui principiu toate persoanele se bucură de protecția drepturilor și intereselor lor legitime, fără privilegii și discriminări, există anumite categorii de persoane care, din cauza vârstei, a

¹ Codul civil a fost adoptat prin Legea nr. 287/2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011.

² M. Fodor, S. Popa, *Drept civil. Teoria generală. Subiectele de drept civil*, Editura Universul Juridic, București, 2023, p. 389.

³ O.V. Nagy, *Drept civil. Persoanele*, Editura Universul Juridic, București, 2023, p. 82.

⁴ C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea specială*, Editura C.H. Beck, București, 2023, p. 119.

⁵ M. Fodor, S. Popa, *op. cit.*, pp. 389-390.

sănătății fizice sau psihice ori din alte cauze, au nevoie de o protecție specială din partea statului. În această categorie intră:

„– *Minorii*, a căror protecție se realizează prin mijloacele prevăzute în Codul civil (autoritatea părintească, tutela și curatela) sau în legi speciale, precum Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului⁶, potrivit căreia pot fi adoptate cu privire la minor inclusiv mijloace alternative de protecție, precum instituirea tutelei, măsurile de protecție specială și adopția;

– *Persoanele majore care nu se pot îngriji de interesele lor din cauza unei deteriorări a facultăților mintale*, temporare sau permanente, parțiale sau totale, stabilite în urma evaluării medicale și psihosociale, care au nevoie de sprijin în formarea sau exprimarea voinței și a căror ocrotire se realizează prin asistența la încheierea actelor juridice, prin consiliere judiciară, prin tutelă specială sau prin mandatul de ocrotire;

– *Persoanele aflate în situații deosebite*, a căror ocrotire se realizează prin instituirea curatelei”.

Art. 106 C. civ. enumeră mijloacele de ocrotire, însă nu menționează între acestea și curatela minorului, aceasta fiind reglementată în mai multe articole, cum ar fi, de exemplu, art. 150 C. civ., care reglementează cazurile de numire a curatorului special pentru minorul aflat sub tutelă. Cu toate acestea, același art. 106 C. civ. enumeră printre mijloacele de ocrotire a minorului și darea acestuia în plasament, aceasta nebeneficiind, însă, de o reglementare în Codul civil, ci doar în Legea nr. 272/2004, republicată. Nu toți minorii pot beneficia de mijloacele de ocrotire reglementate pentru această categorie de persoane, fiind exceptați minorii care dobândesc capacitate deplină de exercițiu înainte de împlinirea vârstei majoratului – minorii care, în conformitate cu dispozițiile art. 272 alin. (1) C. civ., se căsătoresc înainte de împlinirea vârstei de 18 ani și minorii cărora instanța de tutelă le-a recunoscut capacitatea de exercițiu anticipată⁷.

În concret, art. 106 C. civ. prevede că „ocrotirea minorului se realizează prin părinți, prin instituirea tutelei, prin darea în plasament sau, după caz, prin alte măsuri de protecție specială anume prevăzute de lege”. Cadrul legal al măsurilor de protecție specială a minorului este asigurat de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, care în art. 59 prevede că „măsurile de protecție specială a copilului sunt: a) plasamentul; b) plasamentul în regim de urgență; c) supravegherea specializată”.

Regula de bază în materia măsurilor de protecție specială a minorului pornește de la principiul conform căruia se conferă prioritate autorității părintești față de orice alte forme de ocrotire a minorului, așa cum prevede art. 5 alin. (2) din Legea nr. 272/2004, republicată⁸.

Art. 54 din precitata lege definește protecția specială a copilului ca fiind „ansamblul măsurilor, prestațiilor și serviciilor destinate îngrijirii și dezvoltării copilului lipsit,

⁶ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 159 din 5 martie 2014.

⁷ E. Chelaru, M. Chelaru, *Drept civil. Persoanele*, Editura C.H. Beck, București, 2023, pp. 169-170.

⁸ *Ibidem*, p. 171.

temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi sau a celui care, în vederea protecției intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora”.

Art. 55 prevede, *de plano*, în alin. (1), că protecția specială a copilului durează până la momentul dobândirii capacității depline de exercițiu. Alin. (2) reglementează o normă de excepție, în conformitate cu care, la cererea tânărului, exprimată după dobândirea capacității depline de exercițiu, dacă acesta își continuă studiile o singură dată în fiecare formă de învățământ prevăzută de lege, protecția specială se acordă, în condițiile legii, pe toată durata continuării studiilor, dar fără a se depăși vârsta de 26 de ani.

Fiind chemată să se pronunțe asupra interpretării art. 55 alin. (2) din Legea nr. 272/2004, mai ales cu privire la sintagma „o singură dată” utilizată în text de legiuitor, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat prin Decizia nr. 62 din 9 decembrie 2019⁹ că aceste dispoziții „se interpretează în sensul că persoana aflată în continuarea studiilor care se înscrie la o nouă facultate/specializare beneficiază de protecție specială în condițiile prevăzute de art. 55 alin. (2) din Legea nr. 272/2004, în măsura în care programul corespunzător de studii universitare de licență, conform art. 140 alin. (1) din Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, la care s-a înscris inițial, nu este finalizat”.

Pentru a pronunța această soluție interpretativă, instanța supremă, pornind de la prevederile Legii educației naționale nr. 1/2011¹⁰, a apreciat că sintagma „o singură dată” vizează „parcurerea, dar și finalizarea unei singure etape de studiu”, „care ar permite accesarea la un loc de muncă care să îi asigure persoanei ocrotite resursele necesare traiului”, fără a putea fi reluată după finalizare aceeași etapă – nivel de învățământ preuniversitar/program de studii universitare. Pe de altă parte, în interpretarea Înaltei Curți, sintagma „fiecare formă de învățământ” se referă la „nivelurile de învățământ/ programele de studii (spre exemplu, liceal, postliceal, studii cu licență, de masterat, doctorat), în sensul că finalizarea unei etape de studiu nu exclude parcurerea și a celorlalte”.

În opinia mea, soluția interpretativă dată de către Înalta Curte de Casație și Justiție chestiunii de drept cu care a fost investită este una corectă, pornind de la interpretarea literală și teleologică a textului analizat. Astfel, completul specializat al instanței supreme a avut în vedere stratificarea sistemului de învățământ românesc, așa cum este ea reglementată de Legea nr. 1/2011. Pe de altă parte, a fost avută în vedere finalitatea urmărită prin parcurerea formelor de învățământ, care este „accesarea la un loc de muncă care să îi asigure persoanei ocrotite resursele necesare traiului”. Tot astfel, a fost avută în vedere cerința legii conform căreia tânărul vizat de măsura de protecție să „își continue studiile o singură dată în fiecare formă de învățământ prevăzută de lege”, ceea ce presupune „parcurerea, dar și finalizarea unei singure etape de studiu”, sens în care, dacă nu s-a ajuns la finalizarea acesteia, nu se poate aprecia că forma respectivă de

⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 51 din 27 ianuarie 2020.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 18 din 10 ianuarie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

învățământ a fost absolvită și, în mod logic, nu se poate aprecia că respectivul tânăr poate accede la locul de muncă prin care să își asigure resursele de trai. Așa fiind, câtă vreme nu a finalizat forma respectivă de învățământ, acesta se află în continuarea studiilor, astfel că nu este îndeplinită cerința legii care impune parcurgerea „o singură dată în fiecare formă de învățământ prevăzută de lege”.

Această decizie interpretativă își păstrează pe deplin aplicabilitatea și în prezent, chiar dacă textul normativ a fost modificat prin eliminarea sintagmei „de zi” (din „formă de învățământ de zi”), astfel încât în prezent el este aplicat în cazul tuturor formelor de învățământ, ceea ce nu schimbă cu nimic sensul Deciziei nr. 62 din 9 decembrie 2019.

O altă normă de excepție este reglementată de alin. (3) al art. 55 care reglementează situația tânărului ce a dobândit capacitate deplină de exercițiu și a beneficiat de o măsură de protecție specială, dar care nu își continuă studiile și nu are posibilitatea revenirii în propria familie, fiind confruntat cu riscul excluderii sociale, situație în care acesta beneficiază, la cerere, pentru o perioadă de până la 2 ani, de protecție specială, în scopul facilitării integrării sale sociale¹¹. Acest drept se pierde, totuși, „în cazul în care se face dovada că tânărului i s-au oferit un loc de muncă și/sau locuință cel puțin de două ori, iar acesta le-a refuzat ori le-a pierdut din motive imputabile lui”.

Beneficiarii măsurilor de protecție specială sunt, în conformitate cu dispozițiile art. 60 din Legea nr. 272/2004, minorii care se găsesc într-una dintre următoarele situații:

a) părinții acestuia sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, care beneficiază de consiliere judiciară dacă aceștia nu pot exercita, potrivit legii, autoritatea părintească, sau de tutelă specială, declarați judecătorește morți sau dispăruți, când nu a putut fi instituită tutela;

b) nu poate fi lăsat, în vederea protejării intereselor sale, în grija părinților din motive neimputabile acestora;

c) este abuzat sau neglijat;

d) a fost găsit sau a fost părăsit în unități sanitare;

e) a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal;

f) este neînsoțit, fiind cetățean străin sau apatrid, inclusiv cel care solicită azil sau beneficiază de protecție internațională în România, în condițiile Legii nr. 122/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Sintetic privind lucrurile, în literatura de specialitate¹² s-a arătat că „măsurile de protecție specială sunt instituite de lege și beneficiază de acestea copiii care, în vederea protejării intereselor lor, nu pot fi lăsați în grija părinților din motive neimputabile acestora; de asemenea, aceeași măsură se va lua și în cazul copilului care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal sau pentru copilul neînsoțit, cetățean

¹¹ În acest sens, a se vedea O.V. Nagy, *op. cit.*, pp. 97-98, nota 1.

¹² M. Fodor, S. Popa, *op. cit.*, p. 409.

străin sau apatrid, inclusiv cel care solicită azil sau beneficiază de protecție internațională în România”.

2. Plasamentul este o măsură de protecție cu caracter temporar, care, în conformitate cu dispozițiile art. 64 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, în ceea ce privește copilul care nu a împlinit vârsta de 7 ani, „poate fi dispus numai la familia extinsă, substitutivă sau la asistent maternal, plasamentul acestuia într-un serviciu de tip rezidențial fiind interzis”.

Măsura plasamentului se stabilește de către comisia pentru protecția copilului, ținând cont de regulile prevăzute de art. 64 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, potrivit cărora copilul va trebui plasat cu prioritate la familia extinsă sau la familia substitutivă, cu menținerea fraților împreună și, nu în ultimul rând, se va facilita exercitarea de către părinți a dreptului de a vizita copilul și de a menține legătura cu acesta¹³.

De asemenea, măsura plasamentului poate fi dispusă de către instanța de judecată la cererea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului pentru: copilul ai cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, care beneficiază de consiliere judiciară dacă aceștia nu pot exercita, potrivit legii, autoritatea părintească, sau de tutelă specială, declarați judecătorește morți sau dispăruți, când nu a putut fi instituită tutela; pentru copilul abuzat sau neglijat; pentru copilul găsit sau copilul părăsit în unități sanitare și pentru copilul neînsoțit, cetățean străin sau apatrid, inclusiv cel care solicită azil sau beneficiază de protecție internațională în România¹⁴.

În ceea ce privește exercitarea drepturilor părintești, art. 66 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, republicată, drepturile și obligațiile părintești față de copil se mențin pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către comisia pentru protecția copilului.

În cazul copilului care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija părinților din motive neimputabile acestora și al copilului care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal, alin. (2) al aceluiași text normativ prevede că drepturile și obligațiile părintești față de copil se mențin pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către instanță, atunci când nu există acordul părinților sau, după caz, al unuia dintre părinți, pentru instituirea acestei măsuri, dacă, în vederea respectării interesului superior al copilului, instanța nu dispune altfel, în funcție de circumstanțele cazului.

În cazul copilului ai cărui părinți sunt decedați, necunoscuți, decăzuți din exercițiul drepturilor părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, care beneficiază de consiliere judiciară dacă aceștia nu pot exercita, potrivit legii, autoritatea părintească, sau de tutelă specială, declarați judecătorește morți sau dispăruți, când nu a putut fi instituită tutela, al copilului abuzat sau neglijat, al celui găsit sau copilul părăsit în unități sanitare sau al celui neînsoțit, cetățean străin sau apatrid,

¹³ O.V. Nagy, *op. cit.*, pp. 98-99.

¹⁴ M. Fodor, S. Popa, *op. cit.*, p. 409.

inclusiv cel care solicită azil sau beneficiază de protecție internațională în România, alin. (3) al art. 66 din Lege prevede că drepturile și obligațiile părintești față de copil, pe toată durata măsurii plasamentului dispus de către instanță, sunt exercitate de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

În conformitate cu dispozițiile art. 66 alin. (3)¹⁵ din Legea nr. 272/2004, republicată, prin excepție de la prevederile alin. (3), la propunerea motivată a direcției generale de asistență socială și protecția copilului, drepturile și obligațiile părintești față de copil pot fi exercitate de către persoana, familia, asistentul maternal sau șeful serviciului de tip rezidențial care are copilul în plasament, în condițiile legii. În acest caz, copilul poate călători în străinătate numai cu acordul directorului direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

3. Plasamentul în regim de urgență este, conform dispozițiilor art. 68 alin. (1) din Legea nr. 272/2004, o măsură de protecție specială, cu caracter temporar, care se stabilește pentru copilul abuzat, neglijat sau supus oricărei forme de violență sau pentru cel găsit sau părăsit în unități sanitare. Conform alin. (2) al aceluiași articol, această măsură „se poate dispune și în cazul copilului al cărui unic ocrotitor legal sau ambii au fost reținuți, arestați, internați sau în situația în care, din orice alt motiv, aceștia nu-și pot exercita drepturile și obligațiile părintești cu privire la copil”.

Un efect important al instituirii măsurii plasamentului în regim de urgență este cel reglementat de art. 68 alin. (5) din Lege, în conformitate cu care pe toată durata acestei măsuri se suspendă de drept exercițiul drepturilor părintești până când instanța judecătorească va decide cu privire la înlocuirea sau încetarea acestei măsuri și cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Pe perioada suspendării, drepturile și obligațiile părintești privitoare la persoana copilului sunt exercitate și, respectiv, îndeplinite de către persoana, familia, asistentul maternal sau șeful serviciului de tip rezidențial care a primit copilul în plasament în regim de urgență, iar cele privitoare la bunurile copilului sunt exercitate și, respectiv, îndeplinite, de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului.

Măsura plasamentului în regim de urgență se stabilește de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului din unitatea administrativ-teritorială în care se găsește copilul.

În acord cu dispozițiile art. 69 alin. (2) din Lege, măsura plasamentului în regim de urgență se stabilește de către instanța judecătorească în ipoteza în care există motive temeinice care să susțină existența unei situații de pericol iminent pentru copil, cauzată de abuz și neglijare sau înstrăinare părintească¹⁵. În acest sens, așa cum prevede art. 100 alin. (3) din aceeași lege, direcția generală de asistență socială și protecția copilului sesizează instanța judecătorească, solicitând emiterea unei ordonanțe președințiale de plasare a copilului în regim de urgență la o persoană, la o familie, la un asistent maternal sau într-un serviciu de tip rezidențial, licențiat în condițiile legii.

¹⁵ O.V. Nagy, *op. cit.*, p. 99.

Într-o situație de speță¹⁶, instanța a reținut că plasamentul în regim de urgență reglementat de art. 64-65 din Legea nr. 272/2004 constituie o măsură cu caracter temporar ce se instituie în cazul copilului abuzat sau neglijat în scopul scoaterii acestuia dintr-un mediu care i-ar putea primejdui creșterea și educarea. În litera și spiritul acestui act normativ, instanța a apreciat că interesul superior al copilului, fiind ridicat la rangul de principiu, conform art. 2 din aceeași lege, este cel căruia trebuie să i se subordoneze toate demersurile luate cu privire la minor, iar la aprecierea acestuia trebuie să se țină seama de vârsta copilului, posibilitatea părinților de a-i asigura o bună dezvoltare fizică, intelectuală și morală, atașamentul lor față de copil, dar și al minorilor față de părinți, grija manifestată de aceștia pe timpul conviețuirii, dar și opțiunea copilului exprimată cu ocazia audierii sale în instanță.

Instanța a mai constatat că, deși prin cererea de apel formulată în cauză, apelanta DGASPC a susținut că mama minorilor nu a permis efectuarea cercetărilor de către echipa trimisă de aceasta și a avut un comportament reticent, în cauză apelanta a efectuat toate demersurile impuse de lege și a pus concluzii cu privire la starea minorilor și a locuinței în care aceștia se regăsesc, așa încât nu se poate concluziona că a existat un refuz efectiv din partea mamei. Mai mult, instanța a apreciat că o anumită reticență din partea părinților este normală, ceea ce contează este ca aceștia să colaboreze în final cu autoritățile în vederea identificării interesului superior al minorilor.

În aceste condiții, în acord cu prima instanță, instanța de apel a reținut că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 62-64, art. 68 alin. (5) și ale art. 70 din Legea nr. 272/2004, atât timp cât nu există un refuz efectiv sau o împiedicare concretă în efectuarea verificărilor de către reprezentanții apelantei, sens în care a concluzionat că nu se poate lua o măsură pe calea ordonanței președințiale în condițiile textelor de lege antereferite, cu atât mai mult cu cât situația minorilor este cunoscută de către reprezentanții DGASPC încă din anul 2019 și nu există niciun element nou grav care să susțină intervenția și instituirea măsurii de plasament pe calea ordonanței președințiale, fără efectuarea anchetelor necesare, ascultarea părinților și a minorilor.

În opinia mea, soluția de respingere a apelului formulat de către DGASPC pronunțată de instanța de apel și, pe cale de consecință, de menținere a soluției primei instanțe este una legală și temeinică. În mod primordial, trebuie avut în vedere regimul juridic special al ordonanței președințiale și caracterul sumar al judecății ce se realizează în această procedură cu un pregnant caracter de urgență. În acest sens, pentru a putea da eficiență demersului judiciar efectuat prin intermediul acestei proceduri speciale este necesar să fie îndeplinită condiția urgenței ce trebuie să fie verificată prin prisma dispozițiilor art. 100 alin. (3) din Legea nr. 272/2004, care pretind dovedirea împrejurării că reprezentanții persoanelor juridice, precum și persoanele fizice care au în îngrijire sau asigură protecția unui copil „refuză sau împiedică în orice mod efectuarea verificărilor de către reprezentanții direcției generale de asistență socială și protecția copilului, iar aceștia stabilesc

¹⁶ Curtea de Apel Ploiești, Secția I civilă, Decizia civilă nr. 35 din 16.01.2025, disponibilă la adresa <https://www.rejust.ro/juris/eege37gg8>.

că există motive temeinice care să susțină existența unei situații de pericol iminent pentru copil, datorată abuzului și neglijării”. Or, așa cum au reținut ambele instanțe, această împrejurare nu a fost dovedită, neexistând un refuz efectiv din partea mamei, în sensul dispozițiilor art. 100 alin. (3) din Lege.

În acest context, s-a constatat că nu este îndeplinită condiția impusă de legiuitor prin dispozițiile art. 100 alin. (3) din Lege în particularizarea cerinței urgenței ce caracterizează procedura specială a ordonanței președințiale, sens în care apelul a fost respins, iar soluția de respingere a cererii de emitere a ordonanței președințiale a fost menținută. Așa fiind, instanța de apel a concluzionat în mod corect că acest lucru nu înseamnă că nu pot fi luate oricare alte măsuri în interesul superior al minorilor reglementate de Legea nr. 272/2004, instituția apelantă fiind chiar obligată de lege să monitorizeze situația acestora și să aplice în situația în care apreciază necesar dispozițiile din această lege.

Dacă plasamentul în regim de urgență a fost dispus de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, acesta este obligat să sesizeze instanța judecătorească în termen de 5 zile de la data la care a dispus această măsură, așa cum impune art. 70 alin. (1) din Lege.

Revocarea plasamentului de urgență se poate dispune, în acord cu dispozițiile alin. (2) al aceluiași articol, în situația în care nu se mai mențin împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurii de către directorul direcției generale de asistență socială și protecția copilului, în termen de 5 zile de la ivirea acestor împrejurări.

În această situație, conform alin. (3), instanța judecătorească va analiza motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului și va dispune încetarea plasamentului în regim de urgență și, după caz, reintegrarea copilului în familia sa, înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu tutela sau cu măsura plasamentului. Instanța se va pronunța, totodată, cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Analizând dispozițiile alin. (2) și (3) ale art. 70, apreciez că legiuitorul a ales o formulare care nu realizează coordonarea acestor două texte. Astfel, textul alin. (2) nu prevede obligația directorului direcției generale de asistență socială și protecția copilului de a sesiza instanța atunci când a dispus revocarea măsurii plasamentului în regim de urgență. Cu toate acestea, alin. (3) prevede că „instanța judecătorească va analiza motivele care au stat la baza măsurii adoptate de către direcția generală de asistență socială și protecția copilului”. Nu e prevăzut nici termenul în care directorul va trebui să sesizeze instanța, sens în care redactarea celor două texte legale este criticabilă.

În acest context normativ, din interpretarea literală a celor două alineate rezultă că dispoziția de revocare a măsurii plasamentului în regim de urgență nu produce efecte juridice atâta vreme cât instanța judecătorească nu dispune încetarea măsurii de ocrotire.

O altă critică adusă acestor texte este utilizarea termenului generic „instanța judecătorească” și nu a celui consacrat de Codul civil – „instanța de tutelă”. Chiar dacă Legea nr. 272/2004 a intrat în vigoare înaintea Codului civil, textul acesteia a suferit în ultimii ani mai multe modificări, care cred că trebuiau să vizeze și corelarea terminologică a celor două acte normative fundamentale în materia protecției persoanei fizice.

În situația în care plasamentul în regim de urgență a fost dispus de către instanța judecătorească, aceasta se va pronunța în condițiile art. 100 alin. (4). În această ipoteză, în termen de 5 zile de la data executării ordonanței președințiale prin care s-a dispus plasamentul în regim de urgență, direcția generală de asistență socială și protecția copilului sesizează instanța judecătorească pentru a decide cu privire la: înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu măsura plasamentului, decăderea din exercițiul drepturilor părintești, precum și cu privire la exercitarea drepturilor părintești. Instanța se pronunță, de asemenea, și cu privire la obligarea părinților copilului de a se prezenta la ședințe de consiliere.

4. Supravegherea specializată este dispusă, conform art. 71 din Legea nr. 272/2004, republicată, față de copilul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și care nu răspunde penal fie de către comisia pentru protecția copilului, în cazul în care există acordul părinților sau al reprezentantului legal, fie, în lipsa acestui acord, de către instanța judecătorească¹⁷.

În cazul dispunerii măsurii supravegherii specializate, art. 184 alin. (2) din Lege prevede criteriile pe care va trebui să le aibă în vedere comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească, acestea fiind:

- a) condițiile care au favorizat săvârșirea faptei;
- b) gradul de pericol social al faptei;
- c) mediul în care a crescut și a trăit copilul;
- d) riscul săvârșirii din nou de către copil a unei fapte prevăzute de legea penală;
- e) orice alte elemente de natură a caracteriza situația copilului.

Măsura supravegherii specializate presupune, ca regulă, menținerea copilului în familia sa, sub condiția respectării de către acesta a unor obligațiilor impuse de dispozițiile art. 85 alin. (1) din Lege, și anume:

- a) frecventarea cursurilor școlare;
- b) utilizarea unor servicii de îngrijire de zi;
- c) urmarea unor tratamente medicale, consiliere sau psihoterapie;
- d) interzicerea de a frecventa anumite locuri sau de a avea legături cu anumite persoane.

Atunci când menținerea în familie nu este posibilă sau atunci când copilul nu își îndeplinește obligațiile stabilite prin măsura supravegherii specializate, alin. (2) al aceluiași articol prevede luarea măsurii de plasament al acestuia în familia extinsă ori în cea substitutivă, precum și îndeplinirea de către copil a obligațiilor prevăzute la alin. (1), stabilirea acestei măsuri fiind dată în competența comisiei pentru protecția copilului ori, după caz, a instanței judecătorești, în funcție de existența sau nu a acordului părinților sau al reprezentantului legal.

Art. 86 reglementează situația specială a copilului care nu răspunde penal și care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală ce prezintă un grad ridicat de pericol social,

¹⁷ M. Fodor, S. Popa, *op. cit.*, p. 410.

precum și a aceluia care săvârșește în continuare fapte penale, în cazul cărora comisia pentru protecția copilului sau, după caz, instanța judecătorească dispune, pe perioadă determinată, plasamentul copilului într-un serviciu de tip rezidențial specializat.

5. Concluzii. Legea nr. 272/2004, modificată în mai multe rânduri de către legiuitorul nostru, adaptând-o tendințelor actuale generate de intrarea în vigoare a Codului civil și de instrumentele internaționale la care statul nostru este parte, a reglementat un sistem articulat chemat să realizeze protejarea în mod corespunzător a minorilor. Pornind de la regula în conformitate cu care în materia măsurilor de ocrotire specială a minorului se conferă prioritate autorității părintești, ocrotirea minorului se realizează și prin darea în plasament, prin instituirea plasamentului în regim de urgență sau, după caz, prin supravegherea specializată.

Actualul sistem al măsurilor de protecție specială a minorului se bazează pe respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului stabilite prin Constituție, prin prevederile Convenției Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, ratificată prin Legea nr. 18/1990, și prin celelalte acte internaționale în materie la care România este parte. Reglementările în materia protecției speciale a minorului se subordonează cu prioritate principiului interesului superior al copilului care se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la echilibru socioafectiv și la viața de familie, acest principiu fiind impus inclusiv în legătură cu drepturile și obligațiile ce revin părinților copilului, altor reprezentanți legali ai săi, precum și oricăror persoane cărora acesta le-a fost plasat în mod legal, acest interes trebuind să prevaleze în toate demersurile și deciziile care privesc copiii.